



# HARIDUSMINISTEERIUMI TEATAJA

## AMETLIK AJAKIRI

Ilmub tarviduse järgi, umbes 24 vihikut aastas.

Toimetuse asukoht ja aadress: Tallinn, Haridusministeerium (Tõnismägi 11). Telef. 453-49

**Nr. 2.**

**5. veebruaril 1938.**

**Nr. 2.**

Seaduste Kogu VI kõite väljaandmiseks vajalikkude seaduste muutmise ja täiendamise seadus.

Kooliraamatute tarvitusele võtmise korraldus.

Haridusministri korraldus Jäned ja Olustvere põllutöökeskkoolide lõpetajate vastuvõtmise kohta Tartu Ülikooli põllumajandusteaduskonda.

Vabadusristi kavaleridele ja nende lastele ning Vabadussõja invaliididele ja nende lastele õppimiseks soodustuste andmise kord.

Haridusmin. Kutseoskuse Osakonna 1938. a. 20. jaanuari ringkiri nr. 4356 õppetöökodade vastavuse asjas tööõnnetuste vältimise ja töötervishoiu määruse nõuetele.

Haridusmin. Koolivalitsuse ja Kutseoskuse Osakonna 1938. a. 3. veebruari ringkiri nr. 32035 aktuste korraldamise asjas Eesti Vabariigi 20-da aastapäeva puhul.

## AMETLIK OSA.

### Seaduste Kogu VI kõite väljaandmiseks vajalikkude seaduste muutmise ja täiendamise seadus.

RT 1938, 9, 59.

Antud Riigihoidja poolt dekreedina 19. jaanuaril 1938.

#### I.

Õppe- ja kasvatustöö ülevälve seaduse (RT 1931, 59, 460; 1934, 5, 36 X; 1934, 18, 123) § 5 p. 1 muudetakse ja pannakse kehtima järgmises redaktsioonis:

1) ülevälve teostamine keskkoolides, gümnaasiumides, kutsekoolides ja kõigis riigikoolides;

#### II.

Rahvakultuuri ja rahvahariduse nõukogu seaduse (RT 1935, 12, 116) § 3 muudetakse ja pannakse kehtima järgmises redaktsioonis:

§ 3. Nõukogusse kuuluvad Peaminister, Haridusminister, Haridusministri abi, Haridusministeeriumi valitsuste ja osakondade direktorid ja noort juhataja, Riikliku Propaganda Talituse juhataja (propagandajuht), Põllutööministeeriumi esindaja, Sotsiaalministeeriumi esindaja, Sõjaminesteeriumi esindaja, Tartu Ülikooli esindaja, Tallinna Tehnikaülikooli esindaja,

Eesti Kultuurkapitali Nõukogu esindaja, Kaitseliidu esindaja, Riigi Ringhäälingu esindaja, Eesti Maaomavalitsuste Liidu esindaja, Eesti Linnade Liidu esindaja, Opetajate Koja esindaja, Kodumajanduskoja esindaja, Põllutöökoja esindaja, Eesti Evangeeliumi-luteriusu Kiriku esindaja, Eesti Apostliku-õigeusu Kiriku esindaja ja Eesti Punase Risti esindaja.

Peale selle kuuluvad nõukogusse, igapäev ühe esindajaga, need rahvakultuuri või rahvahariduse alal üleriigilises ulatuses töötavad keskorganisatsioonid ja teaduse ning kultuuri alal töötavad asutised ja organisatsioonid, kes on arvatud nõukogu koosseisu nende sellekohasel soovil Haridusministri ettepanekul Vabariigi Valitsuse otsusega.

### III.

Avalikkude algkoolide seadust (RT 1931, 46, 348; 1934, 45, 400; 1934, 105, 822) muudetakse järgmiselt:

- 1) § 12 teises lõikes asendatakse sõna „sundmäärusi“ sõnaga „määrusi“.
- 2) § 58 muudetakse ja pannakse kehtima järgmises redaktsioonis:

§ 58. Algkooliõpetaja kutse omandamise, koolijuhataja ja ta abi ning õpetajate ametisse seadmise, ametis olemise ja ametist lahkumise kord määratakse sellekohase seadusega.

- 3) § 11 kolmandas lõikes kustutatakse viide Riigi Teatajale „(RT 120/121 — 1925)“.

### IV.

Keskoolide seadust (RT 1934, 47, 409; 1934, 103, 808; 1936, 82, 655 § 29; 1936, 98, 775; 1937, 42, 375) muudetakse järgmiselt:

- 1) täiendatakse I<sup>1</sup> osaga järgmises redaktsioonis:

#### I<sup>1</sup>.

Keskkoolides, kus enne 4. detsembrist 1936 on lubatud õpetada esimese võõrkeelena prantsuse, saksa või vene keelt, võib seda lubatud võõrkeelt vastavates klassides edasi õpetada esimese võõrkeelena kauemalt 1. augustini 1941.

- 2) Keskoolide seaduse muutmise seaduse (RT 1936, 98, 775) II osa kaotab kehtivuse.

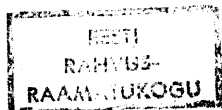
### V.

Kutsehariduslike õppeasutiste seaduse (RT 1937, 53, 470) § 74 ja 83 muudetakse ja pannakse kehtima järgmises redaktsioonis:

§ 74. Töökodade, äriliste ettevõtete ja muude käitiste õpilasi, kes õpivad tööstus-, majandus- või kodundusõpilaste koolis või õpivad ametit seaduses ettenähtud lepingu alusel, samuti käesolevas seaduses ettenähtud eel- ja järeelpraktika õiendajaid ei loeta maksustamise aluseks võetavate töötajate hulka vastava töökoja, ärilise ettevõtte või muu käitise omaniku maksustamisel riigi ja omavalitsuste kasuks mineva põhiarimaksu ja tulumaksu suhtes.

§ 83. Kolmeaastase õppeajaga kõrgema astme kutsekooli õpingute lõpetajal on õigus astuda vastavasse kõrgemasse õppeasutisse või selle teaduskonda, nimelt:

- 1) põllundustehnikumist Tartu Ülikooli põllumajandus- ja loomaarsti-teaduskonda;



2) aiandustehnikumist Tartu Ülikooli põllumajandusteaduskonda ja arstiteaduskonna farmaatsia-osakonda;

3) tehnikumist ja muust kõrgema astme tehnika- ja tööstuskoolist vastavalt Tallinna Tehnikaülikooli ja kõrgemasse kujutava kunsti või rakendus kunsti õppeasutisse;

4) kommertskoolist Tartu Ülikooli õigusteaduskonda ja majandusteaduskonda ning Tallinna Tehnikaülikooli keemia- ja mäeteaduskonna keemia-osakonda;

5) kõrgema astme kodumajanduskoolist Tartu Ülikooli põllumajandusteaduskonda ja majandusteaduskonda ning Tallinna Tehnikaülikooli keemia- ja mäeteaduskonna keemia-osakonda.

## VI.

Pedagoogiumide seaduse (RT 1931, 43, 315; 1934, 41, 358) § 21 ja 23 muudetakse ja pannakse kehtima järgmises redaktsioonis:

§ 21. Pedagoogiumi lõpetanute õpetajakutse omandamise kord määratakse sellekohase seadusega.

§ 23. Pedagoogiumi direktoriks võib olla isik, kellel on kõrgem haridus, keskkooliõpetaja kutse ja tarvilik pedagoogiline vilumus.

## VII.

Riigi kunsttööstuskooli seadust (RT 1929, 12, 91; 1931, 59, 461 § 95; 1936, 82, 655 § 29) muudetakse järgmiselt:

1) § 24, 25 ja 34 muudetakse ja pannakse kehtima järgmises redaktsioonis:

§ 24. Õpilaste vastuvõtmine, õppetöö koolikursuse lõpetamine ja kutsete andmine tööstuskoolis (§ 6) toimub Kutseharidusliikude õppeasutiste seaduse alusel.

§ 25. Kunsttööstuskooli juures võidakse moodustada õpilaste vanemate esindus alustel, mis on ette nähtud Kutseharidusliikude õppeasutiste seaduses.

§ 34. Riigi Kunsttööstuskooli varahoidja ja kooliarsti kinnitab ametisse Haridusministeeriumi Kutseoskuse Osakonna direktor. Õppejõudude ametisse seadmine toimub Õppejõudude teenistuse seaduse alusel.

2) § 45 kaotab kehtivuse.

## VIII.

Eraõppeasutuste seaduse (RT 1927, 97, 74; 1931, 59, 461 § 95; 1932, 27, 216; 1934, 66, 568; 1934, 103, 810) § 32 kaotab kehtivuse.

## IX.

Meistrite, õppinud tööliste ja tööstusõpilaste seaduse (RT 1935, 60, 557) § 41 p. 6 muudetakse ja pannakse kehtima järgmises redaktsioonis:

6) määruste kavade koostamine ja nende esitamine Kutseoskuse Osakonna direktori nõusolekul Haridusministri kaudu Vabariigi Valitsusele kinnitamiseks käesoleva seaduse alusel.

Märkus. Koolitundide arvu ei või määrata alla üheksat tundi nädalas.

## X.

Avalikkude raamatukogude seaduse (RT 1924, 77/78, 39; 1934, 27, 210) § 14 ja 19 muudetakse ja pannakse kehtima järgmises redaktsioonis:

§ 14. Avaliku raamatukogu ülalpidaja on kohustatud asutama raamatukogu nõukogu, kelle liikmeiks on vähemalt kolm raamatukogu ülalpidaja omavalitsuse poolt valitud isikut ja kõik omavalitsuse raamatukogude juhatajad. Nõukogu ülesandeks on raamatukogusse puutuvate tähtsamate küsimuste arutamine ja raamatukogu tegevuse korraldikkuse eest hoolitsemine. Eriti on tema ülesandeks:

- 1) raamatukogu juhataja poolt koostatud eelarve läbivaatamine;
- 2) raamatukogule eelarve alusel soetatava kirjanduse ja muu vara nimes-tiku kinnitamine;
- 3) ettepanekute läbivaatamine kirjanduse kõrvaldamise või võõrandamise kohta raamatukogust;
- 4) raamatukogu vara korrashoidmise järelevalve;
- 5) abinõude otsimine raamatukogu ainelise külje tõstmiseks;
- 6) raamatukogu tegevusaruande läbivaatamine.

Nõukogu kodukorra kinnitab vastava maakonna või linna koolivalitsus.

Linnavolikogu võib oma sellekohase otsusega panna raamatukogu nõukogu ülesanded linna-haridusnõukogule, kui viimane on olemas. Raamatukogu juhataja võtab särasel korral haridusnõukogu koosolekutest osa hääleõigusega raamatukogusse puutuvate küsimuste arutamisel.

Eraraamatukogu ülalpidaja (§ 3) on kohustatud moodustama vähemalt kolmeliikmelise raamatukogu toimkonna, kes täidab raamatukogu nõukogu ülesandeid ja kelle koosolekutest võtab osa kohaliku omavalitsuse esindaja hääleõigusega.

§ 19. Raamatu rikkumise või kaotamise korral, samuti ka mitmetagasi toomise korral pärast kahekordset meeldetuletust, on avalikku raamatukogu ülalpidaval omavalitsusel õigus raamatu hinda kahekordses suuruses ja § 18 ettenähtud trahvirahasid raamatu tarvitajalt administratiiv-sissenõudmise korras sisse nõuda.

## XI.

Rahvamajade seaduse (RT 1931, 53, 417) § 4, 5, 6, 7, 11 muudetakse ja pannakse kehtima järgmises redaktsioonis:

§ 4. Riik määrab toetust rahvamajade ehitamiseks ja parandamiseks iga aasta eelarve korras selleks määratavatest summadest.

Peale selle antakse omavalitsustele ja seltskondlikele organisatsioonidele rahvamajade ehitamiseks ja parandamiseks maal laenu sellekohastest erisummadest.

Rahvamajade võrgu korraldamisest tingitud põhjendatud asjaoludel võib anda laenu rahvamaja ehitamiseks ka alevis või linnas, kui see rahvamaja täidab ümbruskonna maa kodanikkude rahvamaja ülesandeid.

§ 5. Toetusi riigi- ja omavalitsuste summadest ja laene sellekohastest erisummadest antakse rahvamajade võrku kuuluvaile rahvamajadele (§ 13).

§ 6. Laenude andmise sellekohastest erisummadest rahvamajade ehitamiseks ja parandamiseks ning nende laenude suuruse ja kestuse ning kavatsavate ehitiste otstarbekohasuse otsustab Haridusminister, kuna laenude andmist, kindlustuste võtmist ning laenude ja nende tähtjaliste maksude sissenõudmist toimetab Vabariigi Valitsuse poolt määratud pank.

§ 7. Laenu antakse sellekohastest erisummadest kuni 38 aastaks, arvates laenu andmise aastale järgnevast 1. jaanuarist, kusjuures laenusumma ei või ületada 50% ehituskuludest.

§ 11. Sellekohastest erisummadest rahvamajade ehitamiseks ja parandamiseks antavad laenud kinnistatakse riigi kasuks esimese pandiõigusena ostu-müügilepingu või võlakohustuse põhjal. Peale selle võib anda laenu laenusaja varanduste ja tulude kindlustusel või käemeeste vastutusel.

## XII.

Määruse Jaan Poska nimelise stipendiumi kohta Tartu Ülikooli õigus-teaduskonna juures (RT 1920, 219/220, 615) § 2 muudetakse ja pannakse kehtima järgmises redaktsioonis:

§ 2. Stipendiumi suurus vastab riigiteenijate XXI palgaastmele, üli-kooli lõpetanud isikutel aga XIX palgaastmele.

## XIII.

Eesti Vabariigi Tallinna konservatooriumi seaduse (RT 1935, 20, 185) § 74 muudetakse ja pannakse kehtima järgmises redaktsioonis:

§ 74. Konservatooriumi erisummade eelarve koostab konservatooriumi valitsus ja kinnitab Vabariigi President.

## XIV.

Muinasvarade kaitse seaduse (RT 1936, 67, 562) § 29 muudetakse ja pannakse kehtima järgmises redaktsioonis:

§ 29. Kui muististeks registreeritud ehitiste omanikud, tähele pane-mata Haridusministeeriumi sellekohaseid meeldetuletusi, ei kaitse neid ehitisi hävimise või tunduva halvenemise eest, siis võidakse neid Haridusministri ettepanekul sundvõõrandada riigile kehtivais seadustes ettenähtud korras, kusjuures sundvõõrandamise komisjoni ülesandeid täidab Muinsuskaitse Nõukogu.

## XV.

Looduskaitse seaduse (RT 1935, 106, 878) § 4 muudetakse ja pannakse kehtima järgmises redaktsioonis:

§ 4. Looduskaitse Nõukogu asub Riigiparkide Valitsuse juures.

Nõukogu koosneb:

- 1) ühest Haridusministeeriumi esindajast;
- 2) ühest Kohtuministeeriumi esindajast;
- 3) ühest Majandusministeeriumi esindajast;
- 4) ühest Põllutöoministeeriumi Riigi Maade ja Metsade Valitsuse esindajast;

5) ühest Siseministeeriumi esindajast;

6) ühest Sotsiaalministeeriumi esindajast;

7) Riigiparkide Valitsuse direktorist;

8) kahest Tartu Ülikooli õppejõust Ülikooli Valitsuse määramisel.

Nõukogu valib oma liikmete hulgast esimehe ja selle asetäitja.

Nõukogu koosolekust võtab sõnaõigusega osa Riigikontrolli esindaja.

## XVI.

Kõigi Seaduste Kogu VI kõitese kuuluvate seaduste tekstides:

- 1) asendatakse nimetused „Riigivanem“ ja „Riigihoidja“ — nimetusega „Vabariigi President“;
- 2) asendatakse nimetused „Haridus- ja sotsiaalminister“, „Haridus- ja sotsiaalministri abi“ ja „Haridus- ja sotsiaalministeerium“ — vastavalt nimetusega „Haridusminister“, „Haridusministri abi“ või „Haridusministeerium“;
- 3) loetakse asutiste ja organisatsioonide ning nende alaorganite nimetustel iga eraldi esinevat sõna, peale abisõnade, kirjutatuks suure algustähega, kusjuures selle eeskirja kohaselt VI kõites leiduvates seadustes tehtud paranduste kohta viidet käesolevale seadusele ei tehta.

## XVII.

Käesoleva seaduse jõustumisega kaotavad kehtivuse:

- 1) Asutava Kogu poolt 2. mail 1920. a. vastu võetud algkooli seaduse muutmise seadus (RT 1923, 35, 36);
- 2) Määrus hambaarsti-kooli õpilastelt nõuetava eelhariduse kohta (RT 1920, 79/80, 213);
- 3) Määrus Tartu Ülikooli õpemetaskonna valitsemise korra kohta (RT 1921, 75, 117; 1921, 103, 207);
- 4) Määrus Haridusministeeriumi võimupiiride laiendamise asjus kunsti kaitse alal (RT 1919, 30/31, 80);
- 5) Kuressaare linna piires asuvas „Väikeses lahes“ lindudekodu asutamise seadus (RT 1927, 54, 64);
- 6) Eesti Teaduste Asutuse seadlus (RT 1920, 87/88, 223).

## XVIII.

Käesolev seadus jõustub avaldamisega.

Tallinnas, 19. jaanuaril 1938.

K. Päts  
Riigihoidja.

Joh. Müller  
Kohtuminister.

### Kooliraamatute tarvitusele võtmise korraldus.

Alus: Eestimaa Koolivalitsuse ajutise korralduse § 4 (RT 1918, 6) ning Valitsemise korraldamise seaduse §§ 37, 40 ja 42 (RT 1936, 22, 150; 1936, 56, 484).

#### I. Üldised eeskirjad.

- § 1. Koolides tarvitavad raamatud on oma ülesandelt:
- 1) õpperaamatud;
  - 2) käsiraamatud (abiraamatud):
    - a) õpilastele,
    - b) õpetajaile;
  - 3) raamatud kooliraamatukogudele.

Õppe- ja käsiraamatute tarvitusele-võtmine, samuti raamatute valik kooliraamatukogudesse toimub käesoleva korralduse alusel.

§ 2. Alg-, kesk- ja kutsekoolides võib tarvitada ainult neid õppe-raamatuid, mis selleks on lubatud Haridusministri poolt.

## II. Õppe- ja käsiraamatute läbivaatamise menetlus.

§ 3. Õpperaamatud, millede tarvitamiseks koolides tahetakse saada luba, esitatakse masinal kirjutatud käsikirjadena ühes sellekohase sooviavaldusega vastavalt Haridusministeeriumi Koolivalitsuse või Kutseoskuse Osakonna direktorile. Ühes sooviavaldusega esitatakse raamatu paberi, kirja ja köite proovid ning teatatakse raamatu hind ja soovitud eksemplaride arv.

§ 4. Haridusministeeriumi Koolivalitsus või Kutseoskuse Osakond võib keelduda käsikirja läbivaatamisest loa andmise otstarbel, kui vastavas aines ja astmel on lubatud juba vähemalt 2 õpperaamatut või kui vastava liigi koolides on tarvitusel ajutised õppekavad.

Seepärast autor või kirjastaja on kohustatud enne käsikirja esitamist küsima Koolivalitsusest või Kutseoskuse Osakonnast, kas vastav käsikiri võetakse läbivaatamisele.

§ 5. Käsikirja esitamisel tuleb näidata, missugused paremused on esitataval raamatul võrreldes juba lubatud raamatutega.

§ 6. Käsiraamatuid võib esitada loa saamiseks ka trükitud raamatutena.

§ 7. Haridusministeeriumi Koolivalitsuse või Kutseoskuse Osakonna direktor teeb vastavale asjatundjale õppejõule või muule eriteadlasele või ka kahele — milline arv oleneb raamatu laadist — ülesandeks esitada teatavaks tähtjaks, võimalikult enne ühe kuu möödumist, käsikirja kohta arvustus ühes oma seisukohaga.

§ 8. Raamatute arvustamisel arvustaja vastab järgmistele küsimustele:

- 1) missugusele koolitüübile ja selle klassile raamat on määratud;
- 2) kas raamat materjalilt vastab kinnitatud õppekavade nõudeile ja kas tema üksikud osad on endi vahel tasakaalus;
- 3) kas aine esitamises valitseb süsteem ja kas see rahuldab;
- 4) kas raamatu materjali faktiline külg seisab teaduslikul või kutseoskuslikul kõrgusel;
- 5) kas esitatud vaated on vastuvõetavad riigi huvide ja moraali seisukohtadelt;
- 6) kuivõrd on silmas peetud pedagoogilisi ja metoodilisi nõudeid (vastavus õpilaste arenguastmele, vahetegemine olulise ja vähem olulise vahel, side üksikute osade vahel, kordamise ja harjutamise element, probleemide seadmise ja lahendamise viis);
- 7) missuguseid allikaid on kasutatud raamatu koostamisel;
- 8) kas raamatu keeleline ja stiililine külg on rahuldav (keel õigekeelsuse nõuetele vastav, stiil selge ja täpne);
- 9) raamatu tehniline külg (kaust, paber, trükk, kiri, pildid, joonised, trükivead, köide, välimus, hind);
- 10) missugused paremused ja puudused on käesoleval raamatul võrreldes teiste sel alal ilmunud raamatutega;
- 11) missugune võiks olla otsus raamatu kohta vastavalt tema ülesandele; s. o. kas arvustatud raamatut võib lubada koolidele õppe- või käsiraamatuna või mitte.

Oma väiteid kinnitab arvustaja üksikasjaliste näidetega raamatust. Käsiraamatute arvustamisel langevad välja p.p. 2 ja 7.

§ 9. Haridusministeeriumi Koolivalitsuse või Kutseoskuse Osakonna direktorile saabunud arvustus saadetakse autorile vastuväidete esitamiseks kahe nädala jooksul.

§ 10. Saanud arvustuse asjatundjalt ja vastuväited autorilt, vastavalt Haridusministeeriumi Koolivalitsuse või Kutseoskuse Osakonna direktor pärast tutvumist nendega ning käsikirjaga ja ära kuulunud vastava ala peainspektori arvamuse, annab raamatu trükkimiseks eelloa.

Trükitud raamatust esitatakse 2 eks. vastavalt Koolivalitsuse või Kutseoskuse Osakonna direktorile, kes pärast selgitamist, kas käsikirja arvustuse märgitud puudused on kõrvaldatud, teeb Haridusministrile ettepaneku loa andmise asjas raamatu tarvitusele-võtmiseks koolis.

Trükitult esitatud käsiraamatute kohta ei ole vaja eelluba, samuti pole vaja esitada tehnilisi andmeid.

§ 11. Kui avaldatud seisukohad ei ole eelloa või loa andmise poolt, või on lahkuminevad või ebakindlad, siis Haridusministeeriumi Koolivalitsuse või Kutseoskuse Osakonna direktor kutsub kokku komisjoni, kuhu kuuluvad:

juhatajana — vastavalt Haridusministeeriumi Koolivalitsuse või Kutseoskuse Osakonna direktor,

liikmetena — vastav koolide peainspektor, üks vastava tüübi kooli juhataja ja üks raamatu arvustajaist.

Komisjoni liikmete koosseis ei ole alaline, vaid ta muutub vajaduse järgi. Nad kutsutakse pedagoogide hulgast vastavalt koolitüübile, millele raamat on määratud. Komisjoni otsus kuulub kinnitamisele Haridusministri poolt.

§ 12. Otsus raamatu kohta tehakse võimalikult kahe kuu vältel, arvates autori või kirjastaja sooviavalduse saabumisest Haridusministeeriumi Koolivalitsuse või Kutseoskuse Osakonna direktorile.

§ 13. Otsused raamatute tarvitusele-võtmise kohta koolides on: lubatud, pole lubatud, millelele võidakse lisada tingimusi.

§ 14. Raamatute kohta tehtud otsused kirjutatakse selleks peetavasse raamatusse.

Arvustajailt ja autoreilt esitatud seisukohad säilitatakse vastavas aktis.

§ 15. Arvustamisel olnud raamatute kohta tehtud otsuste täitmine teostub Haridusministeeriumi Koolivalitsuse või Kutseoskuse Osakonna direktori kaudu. Asjaajajaks on vastavalt algkooliasjade abijuhataja või Kutseoskuse Osakonna sekretär. Raamatu kohta tehtud otsus tehakse teatavaks autorile. Tarvitamiseks lubatud raamatute nimestikud avaldatakse Haridusministeeriumi Teatajas.

§ 16. Raamatu kohta tehtud otsus on normaalselt maksev 5 aasta jooksul, välja arvatud Haridusministeeriumi poolt ainulubatud raamatud, mis määratakse käibele tähtajata kuni vastava korralduseni. Vajaduse puhul võib seda luba ka pikendada Haridusministri otsusel iga raamatu kohta. Põhistatud asjaoludel võidakse luba anda ka lühemaks ajaks ja piirata lubatud raamatu eksemplaride arvu.

Uue trüki jaoks tuleb hankida uus luba Haridusministeeriumi Koolivalitsuse või Kutseoskuse Osakonna direktorilt. Uue trüki osade järjekord, ülesannete järjekorra numbrid jne. peavad olema sellised, et kõrvuti uue trükiga oleks võimalik kasutada ka eelmist trükki. Erandeid sellest nõudmisest võib teha põhistatud asjaoludel Haridusministeeriumi Koolivalitsuse või Kutseoskuse Osakonna direktori loal.



§ 17. Uute, muudetud ja parandatud trükkide puhul antakse raamat võimalikult eelmise trüki arvustajale läbivaatamiseks, et jõuda selgusele, kas eelmises arvustuses näidatud puudused on kõrvaldatud uues trükis.

§ 18. Kirjastaja resp. autor, kes soovib raamatu tarvitusele-võtmist koolides, tasub:

- 1) õpperaamatute arvustamise eest (kui on 2 arvustajat) . . . . . Kr. 5.50 trükipoogn.
- 2) õpperaamatute arvustamise eest, kui on 1 arvustaja, ja käsiraamatute arvustamise eest . . . „ 3.50 „

Muutmata uue trüki luba antakse tasuta.

Arvustamise eest tasuda olevad summad tuleb maksta Eesti Panga kohalikku osakonda Haridusministeeriumi deposiit-arvele pärast sellekohast teadaannet raamatu arvustamise honorari suuruse kohta.

Raamatute arvustamise kulud, mis trükitakse Haridusministeeriumi poolt, tasutakse Haridusministeeriumi sellekohasest krediidist.

§ 19. Raamatute arvustamise ja sellega ühenduses olevate tööde eest maksetakse tasu Haridusministri korraldusega määratud suuruses ja alusel Koolivalitsuse ja Kutseoskuse Osakonna direktoritele, algkooliasjade abijuhatajale ja Kutseoskuse Osakonna sekretärile, kes toimetavad kirjavahetust raamatute arvustamise alal, ning arvustajaile ja komisjoni liikmeile summadest, mis sisse tulevad arvustamise eest saadud maksudest isikult või asutustelt (autoreilt, kirjastajailt jne.), kes esitavad raamatud arvustamiseks, ning Haridusministeeriumi eelarve vastavast krediidist Vabariigi Valitsuse sellekohasel otsusel.

### III. Raamatute tarvitusele võtmine koolides.

§ 20. Lubatud õpperaamatute ja õpilastele määratud käsiraamatute tarvitamisele-võtmise, samuti nende raamatute vahetamise uute vastu otsustab kooli õppenõukogu eelmise õppeaasta lõpul vastava aineõpetaja põhjendatud kirjalikul ettepanekul.

Erandjuhtudel Haridusministeeriumi Koolivalitsuse või Kutseoskuse Osakonna loal võib raamatu tarvitamisele-võtmist või vahetamist otsustada ka enne õppetöö algust sügisel.

Kui Haridusministeeriumi poolt on käibele lastud teatavas aines ainulubatud raamat, siis raamatu vahetamisel võib tarvitusele võtta ainult selle raamatu.

§ 21. Tarvitusel olevat raamatut ei või vahetada uue vastu enne viie aasta möödumist tarvitusele võtmise ajast arvates, kui see raamat on saadaval. Raamatu uue trüki tarvitusele-võtmine on lubatud enne seda tähtaega ainult juhul, kui selle kasutamine on võimalik koolis ühes eelmise trükiga või kui eelmist trükki ei ole enam müügil.

§ 22. Kui mõnes aines puudub Haridusministri otsusel lubatud õpperaamat, siis võib õppenõukogu tarvitusele võtta vastava õpperaamatu Haridusministeeriumi Koolivalitsuse või Kutseoskuse Osakonna direktori loal alg- ja täienduskoolides koolide inspektori ettepanekul ning kesk- ja kutsekoolides peainspektori ettepanekul.

§ 23. Iga aasta hiljemalt 1. juuliks teatavad koolijuhatajad alg- ja täienduskoolides koolide inspektorile ja kesk- ja kutsekoolides vastavalt koolide peainspektorile ühes õppenõukogu vastavate protokollide ärakirjade

esitamise, milliseid raamatuid on otsustatud vahetada uueks õppeaastaks ja missugustes klassides, märkides seejuures ka senise õpperaamatu nimetuse ja kui kaua on see olnud koolis tarvitusel.

#### IV. Kooli raamatukogud.

§ 24. Igal koolil peab olema õpilasraamatukogu, kust õpilased hankivad endile lugemismaterjali vastavalt oma arenemisele.

§ 25. Õpilasraamatukogudesse võib hankida ainult neid raamatuid ja ajakirju, mis on kohaseks või soovitavaks tunnustatud Haridusministeeriumi poolt. Nende raamatute nimestikud avaldatakse Haridusministeeriumi Teatajas või sellekohastes ringkirjades.

§ 26. Raamatute ja ajakirjade valiku õpilasraamatukogusse otsustab kooli õppenõukogu. Õppenõukogul on õigus erandina § 25-ndast kahe õppejõu ettepanekul soetada õpilasraamatukogusse ka neid teoseid, mis ei leidu avaldatud nimestikes või ringkirjades, kui õppenõukogud peavad neid raamatuid õpilastele vajalikeks.

§ 27. Peale õpilasraamatukogu on koolis veel õpetajate käsiraamatute ja teiste koolitööks tarvilike raamatute ja ajakirjade kogu. Teoste valiku sellesse raamatukogusse otsustab kooli õppenõukogu.

#### V. Korralduse kehtima hakkamine ja järelevalve.

§ 28. Käesolev korraldus hakkab kehtima 1. veebruarist 1938 ja sellest ajast kaotavad maksvuse Haridusministeeriumi ringkirjad: 27. mai 1932. a. nr. 3725 algkoolide õpperaamatute asjas (HM T 1 — 1932), 4. veebruari 1933 nr. 32602 kesk- ja kutsekoolide õpperaamatute asjas (HM T 2 — 1933), 10. märtsi 1936 nr. 33014 (HM T 4 — 1936) ja 26. jaanuari 1937 nr. 32342 (HM T 4 — 1937) ning Kooliraamatute tarvitusele võtmise korraldus ning selle muudatus (HM T 11 ja 12 — 1934 ja 13 — 1935).

§ 29. Järelevalve käesoleva määruse täitmise üle koolides koolidesse puutuv as osas kuulub vastavalt koolide peainspektoritele ja inspektoritele. Koolide revideerimisel nad selgitavad selle korralduse täitmisega seotud küsimusi ja leitud kõrvalkaldumistest teatavad Haridusministeeriumi Koolivalitsusele või Kutseoskuse Osakonnale hiljemalt ühe kuu jooksul kõrvalekaldumiste avastamise päevast arvates, märkides oma teadaannetes ühes kõrvalekaldumiste kirjeldusega kooli nimetuse ja koolijuhataja nime.

Talinnas, 27. jaanuaril 1938. Nr. 31945.

Haridusminister A. Jaakson.

Koolivalitsuse direktor V. Alttoa.

Kutseoskuse Osakonna direktor V. Päts.

### **Haridusministri korraldus Jäneda ja Olustvere põllutöökeskkoolide lõpetajate vastuvõtmise kohta Tartu Ülikooli põllumajandusteaduskonda.**

Alus: Ülikoolide seaduse (RT 1937, 78, 641) § 88.

§ 1. Jäneda ja Olustvere põllutöökeskkoolide lõpetajad, kes on ühe nimetatud koolidest lõpetanud enne 1. jaanuari 1940. a. ja kes soovivad

astuda Tartu Ülikooli põllumajandusteaduskonda, peavad õiendama täiendus-eksamid järgmistes ainetes ja ulatuses:

- 1) eesti keeles gümnaasiumi reaalaru kava ulatuses;
- 2) matemaatikas gümnaasiumi humanitaarharu kava ulatuses;
- 3) saksa keeles gümnaasiumi reaalaru kava ulatuses.

§ 2. Eelmises paragrahvis nimetatud täienduseksamid õiendatakse Haridusministeeriumi eksamikomisjonis.

§ 3. Jäeneda ja Olustvere põllutöökeskkoolide õpingute lõpetajatel, kes õiendanud § 1 nimetatud eksamid § 2 tähendatud komisjoni ees, on Tartu Ülikooli põllumajandusteaduskonda astumise õigus ainult kuni 1. jaanuarini 1941. a.

§ 4. Käesolev korraldus hakkab kehtima 1. veebruarist 1938. a. ja samast ajast kaotab kehtivuse Hariduse- ja sotsiaalministri korraldus põllutöökeskkoolide lõpetajate vastuvõtmise kohta Tartu Ülikooli põllumajandusteaduskonda 15. märtsist 1932. a. nr. 2960.

Tallinnas, 25. jaanuaril 1938. a. Nr. 4364.

Haridusminister A. Jaakson.

Kutseoskuse Osakonna direktor V. Päts.

Teaduse ja Kunsti Osakonna direktor J. Vasar.

### **Vabadusristi kavaleridele ja nende lastele ning Vabadussõja invaliididele ja nende lastele õppimiseks soodustuste andmise kord.**

Antud Haridusministri poolt 26. jaanuaril 1938. a. kokkuleppel Sotsiaalministriga.

Alus: Vabadussõjast osavõtnutele ja nende lastele soodustatud tingimustel hariduse andmise seaduse § 17 (RT 1937, 103, 833).

§ 1. Vabadusristi kavaleridele ja nende lastele, Vabadussõja invaliididele ja nende lastele ning surnud Vabadussõja invaliidide ja Vabadussõjast tingitud haiguste tagajärjel või Vabadussõjas saadud haiguste, haavade ja vigastuste tagajärjel surnud rahvaväelaste lastele õppimiseks soodustuste andmine toimub Vabadussõjast osavõtnutele ja nende lastele soodustatud tingimustel hariduse andmise seaduse § 12—16 tähendatud alustel ja ulatuses käesoleva korra järgi.

§ 2. Soodustatud tingimustel hariduse saamiseks esitab soodustust taotleja või tema vanem või seaduslik eestkostja avalduse selle õppeasutise juhatajale, kus soodustust taotleja õpib, või selle komisjoni, ameti või muu asutise juhatajale või esimehele, kus toimub kutseeksamite õiendamine või kutse omandamine. Avaldus võib olla ka suuline.

§ 3. Vabadusristi kavaleridele ja nende lastele soodustatud tingimustel hariduse saamiseks esitatud avaldustele tuleb lisada soodustust taotleja enda või tema vanema Vabadusristi tunnistus või selle tõestatud ärakiri või Sõjamineisteriumi või sõjaväeringkonna staabi poolt väljaantud tunnistus või teatis või samade asutiste poolt väljaantud teenistusleht või selle tõestatud ärakiri, millest nähtub, et tema või tema vanem on Vabadusristi kavaler.

§ 4. Vabadussõja invaliididele ja nende lastele soodustatud tingimustel hariduse saamiseks esitatud avaldustele tuleb lisada Sotsiaalministeeriumi

Tervishoiu- ja Hoolekandevalitsuse poolt antud tõendus selle kohta, et soodustust taotleja või tema vanem on Vabadussõja invaliid Vabadussõjast osavõtnutele ja nende lastele soodustatud tingimustel hariduse andmise seaduse § 14 järgi.

§ 5. Surnud Vabadussõja invaliidide ja Vabadussõjast tingitud haiguste tagajärjel või Vabadussõjas saadud haiguste, haavade ja vigastuste tagajärjel surnud rahvaväelaste lastele soodustatud tingimustel hariduse saamiseks esitatud avaldustele tuleb lisada Sotsiaalministeeriumi Tervishoiu- ja Hoolekandevalitsuse poolt antud tõendus selle kohta, et soodustust taotleja kuulub Vabadussõjast osavõtnute ja nende lastele soodustatud tingimustel hariduse andmise seaduse § 16 tähendatud isikute hulka.

§ 6. Vabadusristi kavalerid ja nende lapsed, Vabadussõja invaliidid ja nende lapsed ning § 5 tähendatud lapsed ei kuulu koolirahast vabastamisel selle õppemaksust vabastamisele kuuluva õpilaste normi hulka, mis on ette nähtud vastavais seadustes ja kinnitatud Riigihoidja, Vabariigi Valitsuse või Haridusministri poolt, kui nende vabastamine toimub Vabadussõjast osavõtnutele ja nende lastele soodustatud tingimustel hariduse andmise seaduse § 12, 13, 14 ja 16 alustel ja ulatuses.

§ 7. Õppeasutiste juhatajad ja õppenõukogud on kohustatud kõigiti hoolitsema, et leiaksid teostamist Vabadussõjast osavõtnutele ja nende lastele soodustatud tingimustel hariduse andmise seaduse § 15 tähendatud eeskirjad.

§ 8. Käesolevat korda kohaldatakse arvates 1. jaanuarist 1938. Samast ajast kaotab kehtivuse Haridusministeeriumi Koolivalitsuse 1933. a. 12. mai ringkiri nr. 3258 Vabaduse Risti kavaleride ja nende laste koolirahast vabastamise asjas (HMT 8 — 1933) ja Haridusministeeriumi 1935. a. 10. jaanuari ringkiri nr. 32352 Vabadussõja invaliidide laste koolirahast vabastamise asjas (HMT 1 — 1935).

Haridusminister A. Jaakson.

Kantselei direktor A. Kurvits.

**Haridusministeeriumi Kutseoskuse Osakonna 1938. a. 20. jaanuari ringkiri nr. 4356 tehniliste ja tööstuslikkude õppeasutiste juhatajatele ja nende ülalpidajatele õppetöökodade vastavuse asjas tööõnnetuste vältimise ja töötervishoiu määruse nõuetele.**

Haridusministeeriumi Kutseoskuse Osakond juhib käesolevaga tähelepanu sellele, et Riigi Teatajas 96 — 1937, art. 781 on avaldatud ja hakkab kehtima 1. juunist 1938 „Tööstuslikkude käitiste tööõnnetuste vältimise ja töötervishoiu määrus“, mis Tööinspektsiooni seaduse §§ 13 ja 14 kohaselt on kehtiv ka tehniliste ja tööstuslikkude õppeasutiste õppetöökodade kohta.

Nimetatud õppeasutiste ülalpidajail ja juhatajail tuleb tutvuda selle määrusega ja läbi viia vajalikud ümberkorraldused ja täiendused määruse kehtima hakkamise ajaks.

Kutseoskuse Osakonna direktor V. Päts.

Sekretär A. Pärl.

**Haridusministeeriumi Koolivalitsuse ja Kutseoskuse Osakonna 1938. a. 3. veebruari ringkiri nr. 32035 maa- ja linnakoolivalitsustele, vähe-  
musrahvuste kultuurivalitsustele ning koolide juhatajaile Eesti Vabariigi 20-nda aastapäeva pühitsemise asjas koolides.**

Haridusministeeriumi Koolivalitsus ja Kutseoskuse Osakond teatavad, et Määruse õppetöö vaheaegade, üldiste ning kohalikkude pühade ja muude tähtpäevade kohta 1937/1938. kooliaastal (1937, 48, 437) § 1 on osaliselt muudetud selles mõttes, et õppetöö koolides seisab 24., 25. ja 26. veebruaril 1938 ja õppetöö ei seisa koolides 23. veebruaril 1938.

Ühenduses sellega tuleb Eesti Vabariigi 20-nda aastapäeva aktused pidada koolides 24. veebruaril s. a., kuid maa-alkkoolides, kus on internaadid või kus õpilastel tuleb käia üle 3 km., võib aktused tarviliku pidulikkusega pidada 23. veebruaril, kasutades selleks 1 $\frac{1}{2}$ —2 tundi õppeajast viimaste tundide arvel.

Koolivalitsuse direktor V. Alttoa.

Kutseoskuse Osakonna direktori aset. J. Kiiwet.

## MITTEAMETLIK OSA.

**Riigi Teatajas 1937. a. 1. novembrist 1938. a. 1. jaanuarini avaldatud seaduste ja määruste nimestik teaduse, kunsti ja hariduse alal.**

Tööstusõpilaste pidamise määrus, RT 87 — 1937, 722.

Looduskaitse Nõukogu otsus üksikute puude ja rändrahnude kaitses 1. oktoobrist 1937, RT 89 — 1937, 731.

Eesti Vabariigi Tallinna Konservatooriumi õppejõudude tasude seaduse muutmise seadus, RT 90 — 1937, 735.

Koolide inspektorite tasude seaduse muutmise seadus, RT 90 — 1937, 736.

Tartu Ülikooli õppejõudude ja eripalgaliste teenijate tasude seaduse muutmise seadus, RT 92 — 1937, 745.

Eesti Vabariigi Tallinna Tehnikainstituudi õppejõudude ja eripalgaliste teenijate tasude seaduse muutmise seadus, RT 92 — 1937, 746.

Ülikoolide seaduse õiendus, RT 96 — 1937, 775.

Vabariigi Valitsuse otsus 24. novembrist 1937. a. klassikomplektide arvu vähendamise kohta Rakvere saksa avalikus algkoolis ja suurendamise kohta Tartu saksa avalikus algkoolis, RT 96 — 1937, 779.

Noorsoo-organisatsioonide tegevuse järelevalve määrus, RT 96 — 1937, 780. (See määrus on avaldatud ka HMT 28 — 1937).

Vabariigi Valitsuse otsused 3. detsembrist 1937. a. maa-alade ja veekogu looduskaitse alla võtmise kohta, RT 98 — 1937, 791—794.

Õpilaste, nende organisatsioonide ja noorteühingute teistest organisatsioonidest osavõtmise määrus, RT 98 — 1937, 796. (See määrus on avaldatud ka HMT 28 — 1937).

Eesti Vabariigi ja Ungari Kuningriigi vahelise vaimse koostöö konventsiooni kinnitamise seadus ja konventsioon, RT 100 — 1937, 809.

Õppejõudude tasude seaduse muutmise seadus, RT 101 — 1937, 821.

Vabadussõjast osavõtnutele ja nende lastele soodustatud tingimustel hariduse andmise seadus, RT 103 — 1937, 833. (See seadus jõustus 1. jaanuaril 1938. a. ja samast ajast kaotas kehtivuse: 1) Seadus Eesti Vabadussõjast osavõtnud kooliõpilastele hariduse andmise kohta riigi kulul, mis on avaldatud RT 57, 61, 70, 75 ja 96 — 1921, 89 — 1922 ja 31 — 1926 kui ka „Haridusalas“; 2) Ajutine määrus langenud sõdurite lastele hariduse andmise kohta riigi kulul (RT 22 ja 79/80 — 1919); 3) Vabaduse Risti kavaleride soodustamise seaduse § 3 (RT 4 — 1937); 4) Vabadussõja invaliidide laste soodustamise seadus (RT 105 — 1934 ja 97 — 1936 art. 772 IV osa).

Ülikoolide seaduse elluviimise seadus, RT 103 — 1937, 834.

Eesti Vabariigi Tartu Ülikoolile ja Tallinna Tehnikaülikoolile TS § 188 põhjal välismaalt tollita ja lihtsustatud korras sisse tuua lubatud esemete nimekiri, RT 103 — 1937, 847.



